

**Gradski ured za socijalnu zaštitu,
zdravstvo, branitelje i osobe s
invaliditetom**

KVALITETA ŽIVOTA OSOBA S INVALIDITETOM U GRADU ZAGREBU

**GRAD
ZAGREB**

Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom Grada Zagreba, u suradnji s izv. prof. dr. sc. Markom Buljevcem sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i prof. dr. sc. Gorkom Vuletić s Filozofskog fakulteta u Osijeku, tijekom studenog i prosinca 2023. proveo je istraživanje „**Kvaliteta života osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu**”. Cilj je bio dobiti uvid u neke aspekte kvalitete života i mentalnog zdravlja iz perspektive osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu, a planirano je kao aktivnost u provedbi Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2022. do 2025. Njegovi rezultati, poslužit će kao podloga za kreiranje novih i unaprjeđenje postojećih politika u cilju poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu.

Podaci su prikupljeni online anketom u alatu *Google obrasca* te tiskanim upitnicima za osobe koje se ne služe računalom i kojeg su sastavili autori istraživanja. Provedbi istraživanja prethodilo je pilot-istraživanje, u svrhu unaprjeđenja i provjere upitnika. Pitanja kreirana za određene aspekte kvalitete života osoba s invaliditetom obuhvatila su već istraživane domene u radovima Svjetske zdravstvene organizacije, a temeljila su se na spoznajama objavljenim u znanstvenim radovima. Dio pitanja i skala prilagođeni su iz upitnika Leutar, Buljevac i Milić Babić (2009.) i Buljevac (2023.), dok je Upitnik mentalnoga zdravlja MHC-SF (Vuletić, Erdeši i Nikić, 2018) korišten u dijelu vezanom za mentalno zdravlje. Upitnik se sastojao od zatvorenih i otvorenih pitanja, a dijelu pitanja ispitanici su pristupali ovisno o odgovoru na određeno zatvoreno pitanje. Otvorena pitanja nisu bila obvezna, ali su ih sudionici uglavnom ispunili.

Ciljna populacija istraživanja bile su punoljetne osobe s invaliditetom s poslovnom sposobnošću u Gradu Zagrebu, a korištena je metoda prigodnog uzorka. Anketni odaziv bio je 92,2 %, u istraživanju je sudjelovalo 463 ispitanika, obrađeno je 427 upitnika dok ih je 36 bilo nevažećih i nisu uključeni u analizu.

Struktura ispitanika s obzirom na osnovna sociodemografska obilježja, kao i ona vezana za invaliditet, odgovara statističkoj distribuciji Registra osoba s invaliditetom pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. U istraživanju je sudjelovao veći broj ženskih ispitanika (58,8 %), a gotovo 50 % ispitanika u dobi je od 26 do 45 godina života. Ispitanici u prosjeku imaju 47 godina.

Podaci o sastavu kućanstva ukazuju da najviše ispitanika, njih gotovo 30 % živi s roditeljem/roditeljima, dok je 21,8 % samačkih kućanstava. Prema bračnom statusu, 48 % ispitanika je neoženjeno/neudato. Prema stupnju obrazovanja, 65,1 % ih kao najviši postignuti stupanj obrazovanja navodi srednjoškolsko obrazovanje, a prema statusu zaposlenja više od 50 % ih je zaposleno.

Najviše je osoba s tjelesnim oštećenjem (45 %), sa senzornim oštećenjima 24,3 %, s

intelektualnim oštećenjima 11,5 % osoba, a s ostalim oštećenjima 19,2 %. Kod 49,1 % ispitanika invaliditet je prisutan od rođenja.

Čak 50,9 % osoba s invaliditetom navodi vlastito iskustvo diskriminacije, 34 % ih nema takvo iskustvo, dok ih 15,1 % to ne može procijeniti.

U nastavku su prikazani rezultati istraživanja za neke aspekte kvalitete života i mentalnog zdravlja.

1. Aspekti kvalitete života

Aspekti kvalitete života istraženi su kroz materijalni status, stanovanje, pristupačnost, uključenost u aktivnosti i sadržaje u Gradu Zagrebu, neformalnu i formalnu podršku te obavljanje aktivnosti svakodnevnog života.

1.1. Materijalni status

Kada se govori o materijalnom statusu, važan je podatak o pravima koja ostvaruju temeljem invaliditeta. Kod toga se najviše ističu: pravo na znak pristupačnosti (N=195), na policu dopunskog zdravstvenog osiguranja na teret sredstava iz državnog proračuna (N=139), na osobnu invalidninu (N=124) i na besplatnu godišnju pokaznu kartu ZET-a za osobe s invaliditetom (N=120).

Na pitanje koliko su zadovoljni pruženom skrbi države i Grada Zagreba veći udio ispitanika odgovara da je zadovoljniji skrbi pruženom od Grada Zagreba (31,2 %). Najviše ispitanika mjesečno ostvaruje prihod od 401 do 800 eura (43,2 %), što ukazuje na to da veliki dio osoba s invaliditetom ostvaruje prihod ispod prosječne plaće u Gradu Zagrebu. Isto tako, više od 1/5 ispitanika navodi da ostvaruje mjesečna primanja do 400 eura, što je ispod linije siromaštva. Najviše ispitanika procjenjuje da prosječni prihod njihovog cjelokupnog kućanstva iznosi od 801 do 1200 eura (25,1 %), dok ih čak 21,4 % procjenjuje da je ukupni mjesečni prihod svih ukućana od 401 do 800 eura. Više od 30 % ispitanika izjavljuje da uvelike ili potpuno ne mogu zadovoljiti svoje potrebe temeljem primanja, ali ih isto toliko smatra da uvelike ili potpuno mogu zadovoljiti te potrebe.

1.2. Stanovanje

Najviše ispitanika navodi da živi u stambenom prostoru veličine od 31 do 60 m² (43,3 %) te procjenjuju da je životni prostor u potpunosti (33,5 %) ili uvelike (29 %) prilagođen njihovim životnim potrebama. Ispitanici koji su procijenili da je njihov životni prostor u potpunosti ili uvelike neprilagođen njihovim potrebama, najčešće su navodili neprilagođenu kupaonicu i sanitarni čvor, zatim druge dijelove stambenog prostora (npr. širina prostora za kretanje), kao i da je životni prostor

premalen za broj ukućana koji u njemu žive. Nadalje, kao razloge neprilagođenosti navode nedostatak pristupa ili prilagođenog pristupa kući ili stanu te stepenice koje otežavaju kretanje.

Najviše ispitanika živi u nekretnini koja je u njihovom ili vlasništvu člana kućanstva, bez stambenog kredita (61,1 %) ili u nekretnini koju ispitanik ili član kućanstva otplaćuje (16,3 %). 70,3 % ispitanika ne navodi probleme oko životnog prostora, a 29,7 % ih navodi, a kao najčešće probleme ističu vlagu, nepristupačnost i derutnost životnog prostora. Veći dio ispitanika (81,9 %) smatra da ima privatnost u svom životnom prostoru, a oni koji smatraju da nemaju privatnost, najčešće ističu da je to zato što nemaju svoju sobu.

47,7 % ispitanika je zadovoljno svojom gradskom četvrti. Oni koji su nezadovoljni, kao glavni razlog tome navode neuređenost i nepristupačnost cesta i prometne signalizacije određenih dijelova gradske četvrti za osobe s invaliditetom. Što se osjećaja sigurnosti tiče, 71,3 % ispitanika navodi da se osjeća sigurno, 8 % se ne osjeća sigurno, a 20,6 % ispitanika ne može procijeniti svoj osjećaj sigurnosti. Nadalje, navode da bi se osjećali sigurnije uz veću prisutnost i ažurnije djelovanje policije.

1.3. Pristupačnost

Nešto manje od 70 % ispitanika navodi da su zgrade ili kuće u kojima žive uvelike ili u potpunosti pristupačne. Kod navođenja razloga nepristupačnosti, ističu se stepenice, nedostatak rampe ili nefunkcionalna rampa.

Nadalje, 40,6 % ispitanika ocjenjuje da su javne zgrade uvelike ili u potpunosti pristupačne. Autobusna i tramvajska stajališta u potpunosti ili uvelike pristupačnim procjenjuje 49 % ispitanika, a uvelike ili u potpunosti pristupačnim njih 15,4 %. Javni prijevoz u potpunosti ili uvelike pristupačnim procjenjuje 48,5 % ispitanika, a njih 17,6 % kao uvelike ili u potpunosti nepristupačnim. Gradske parkove najčešće procjenjuju kao uvelike pristupačne (36 %).

Od svih navedenih stavki koje su procijenjene kao potpuno nepristupačne najviše je procijenjen javni prijevoz (5,4 %), a u procjeni uvelike nepristupačnosti, to su javne zgrade (20,2 %).

Osobito su značajni prijedlozi ispitanika za unaprjeđenje pristupačnosti Grada Zagreba. Većina ih ističe arhitektonsku prilagodbu, a dio navodi i potrebu informacijsko-komunikacijske prilagodbe za osobe s oštećenjem sluha, kao i prilagodbu za samostalno kretanje slijepih osoba. Nadalje, navode prilagodbu javnih površina (rubnjaka, nogostupa i kolnika), gradskih parkova (osiguranje pristupa i kretanja), autobusnih i tramvajskih stajališta (ulazak i izlazak iz prijevoza, pristup stajalištima, rampe i zvučna signalizacija) te prilagodbu javnog prijevoza (niskopodni

tramvaji/autobusi) Posebno ističu važnost senzibilizacije vozača javnog prijevoza za potrebe i probleme osoba s invaliditetom u javnom prijevozu.

1.4. Uključenost u aktivnosti i sadržaje u Gradu Zagrebu

Vezano za uključenost u društvene aktivnosti, kulturne, sportske i druge sadržaje u Zagrebu, rezultati pokazuju da ispitanici često provode svoje slobodno vrijeme na javnim mjestima (parkovi, trgovački centri) te da najveći broj njih nikada ne posjećuje kulturna i sportska događanja. Čak 47,6 % ispitanika ne sudjeluje u radionicama, tečajevima, predavanjima, njih ih 65,2 % nikada ne volontira, a u aktivnostima svoje vjerske zajednice ne sudjeluje njih 62 %.

Sportskim aktivnostima ne bavi se 46,2 % ispitanika, ali ih 34,4 % navodi da svakodnevno ide u šetnju. Hobbiesom se svakodnevno bavi 26,1 % ispitanika.

95,8 % ispitanika nisu članovi neke političke stranke, na izborima glasa 76,8 %, a 10,1 % ih navodi da su imali problema s pristupom biračkom mjestu.

Kao najčešće razloge svoga nesudjelovanja u aktivnostima i sadržajima u zajednici navode invaliditet i zdravstveno stanje, nedostatak vremena, nepristupačnost i nedostupnost sadržaja, nepovoljnu financijsku situaciju, otežanu pokretljivost, nepostojanje pratnje, nerazumijevanje okoline za osobe s invaliditetom i nedostatak interesa za takve aktivnosti.

1.5. Neformalna i formalna podrška

Podaci vezani za zadovoljstvo socijalnom podrškom pokazuju da su u prosjeku ispitanici zadovoljni svojom neformalnom socijalnom podrškom, pri čemu su u potpunosti zadovoljni podrškom svog supruga/partnera, roditelja, djece i unuka. Također, u prosjeku su vrlo zadovoljni podrškom braće i sestara, prijatelja, rodbine i susjeda.

U prosjeku su vrlo zadovoljni s gotovo svim izvorima formalne podrške, ali su najnezadovoljniji podrškom zdravstvenog osoblja i stručnjaka zaposlenih u područnim uredima Hrvatskog zavoda za socijalni rad. U potpunosti su zadovoljni podrškom pružatelja kod kojeg su na smještaju, kao i stručnjaka zaposlenih u sustavu odgoja i obrazovanja i vjerskih zajednica.

Najveći broj ispitanika (72,9 %) navodi kako im nije potreban nikakav drugi oblik dodatne podrške, dok ih 27,1 % treba dodatnu podršku, uglavnom uslugu osobne asistencije, emocionalnu podršku (razgovor) te praktičnu podršku (u održavanju životnog prostora, nabavci stvari i slično).

Najviše ispitanika (86,4 %) ima svakodnevni izravni kontakt s drugom osobom, dok ih 1,9 % (N=8) navodi da izravni kontakt s nekom drugom osobom ostvari tek nekoliko puta mjesečno.

1.6. Obavljanje aktivnosti svakodnevnog života

Najviše ispitanika procjenjuje da su samostalni u obavljanju aktivnosti svakodnevnog života, ali 14,8 % njih procjenjuje da su u potpunosti nesamostalni u korištenju javnog prijevoza, dok ih 14,3 % navodi da su u potpunosti nesamostalni u brizi o kućanstvu.

Najveću samostalnost kod obavljanja aktivnosti svakodnevnog života navode u hranjenju i korištenju WC-a, a najmanju u pripremi obroka i obavljanju administrativnih poslova.

Većina ispitanika (89,2 %) navodi kako im nije potrebna svakodnevna medicinska skrb, dok ih 10,8 % treba takvu skrb i to u vidu patronažne zdravstvene zaštite, fizikalne i medikamentozne terapije.

Najviše ispitanika (57,5 %) procjenjuje svoju kvalitetu života dobrom, a 22,3 % lošom koliko i dobrom. Izvrsnom je procjenjuje 10,3 %, lošom 6,8 %, a samo 3,1 % ispitanika svoju kvalitetu života procjenjuje izrazito lošom.

Na samoprocjeni fizičkog zdravlja, najveći broj sudionika svoje fizičko zdravlje procjenjuje zadovoljavajućim (30 %) i dobrim (31,5 %), a 14,3 % navodi da im je fizičko zdravlje loše. Rezultati pokazuju i da žene procjenjuju svoje fizičko zdravlje značajno lošijim u odnosu na muškarce.

Nadalje, ispitanici smatraju da bi im značajno unaprijedili kvalitetu života, prije svega bolji financijski status, zatim bolje zdravstveno stanje, kvalitetnije usluge i dostupniji sadržaji i razumijevanje okoline.

2. Mentalno zdravlje

Mentalno zdravlje označava stanje dobrobiti u kojemu pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresom, raditi produktivno i plodonosno te je sposoban pridonositi zajednici u kojoj živi¹. Definicija mentalnog zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije prepoznaje tri komponente pozitivnog mentalnog zdravlja: subjektivno blagostanje, učinkovito funkcioniranje pojedinca i učinkovito funkcioniranje usmjereno na zajednicu. Pozitivno mentalno zdravlje sastoji se od emocionalne, psihološke i socijalne dobrobiti², a biti psihički zdrav, znači biti sposoban za samoostvarenje, moći stvarati i održavati kvalitetne odnose s

¹ World Health Organization, 2001;

² Vuletić, G., Erdeši, J. i Nikić Lj. B. (2018). Faktorska struktura i validacija hrvatske verzije upitnika mentalnoga zdravlja MHC-SF. *Medica Jadertina*, 48(3), 113-124.

drugim ljudima, biti produktivan i doprinostiti zajednici³.

2.1. Mentalno zdravlje

Rezultati istraživanja ukazuju na dobro mentalno zdravlje ispitanika, a kako bi se istražilo koji aspekti mentalnog zdravlja zahtijevaju veću pažnju i potencijalno unaprjeđenje, analizirani su i za svaku česticu upitnika. Najniži prosječni rezultat odnosi se na pitanje „Koliko često ste se osjećali da način na koji društvo funkcionira ima smisla za vas“, dok je najviši prosječni rezultat na pitanju koje pokazuje da su se osjećali zainteresirano za život, odnosno osjećali su da im je stalo do života općenito. Prema spolu, i muškarci i žene procjenjuju pozitivno mentalno zdravlje umjereno visoko, pri čemu žene iskazuju nešto niže rezultate u odnosu na muškarce. Preciznije, muškarci izvještavaju o boljem pozitivnom mentalnom zdravlju, odnosno emocionalnoj i socijalnoj dobrobiti u odnosu na žene, dok na dimenziji psihološke dobrobiti nisu vidljive razlike između spolova.

2.2. Povezanost fizičkog i mentalnog zdravlja i kvalitete života

Provjeravajući povezanost fizičkog i mentalnog zdravlja i kvalitete života, rezultati pokazuju da sudionici koji bolje procjenjuju svoje fizičko zdravlje, ujedno procjenjuju i svoju kvalitetu života višom. Bolje mentalno zdravlje i viša psihološka, socijalna i emocionalna dobrobit također su povezane s višom kvalitetom života. Navedeno ukazuje na važnost mentalnog zdravlja kao bitne odrednice kvalitete života s obzirom na to da osobe koje svoje mentalno zdravlje procjenjuju boljim, ujedno procjenjuju i svoju kvalitetu života boljom.

U odnosu na sudionike mlađe dobi, stariji sudionici svoje fizičko zdravlje procjenjivali su lošijim i kvalitetu života nižom.

2.3. Mentalno zdravlje i dobrobit prema stupnju obrazovanja

Promatrajući mentalno zdravlje i dobrobit u odnosu na stupanj obrazovanja, sudionici sa završenom trogodišnjom srednjom školom imaju veću emocionalnu i socijalnu dobrobit u odnosu na skupine sudionika sa završenom četverogodišnjom i petogodišnjom srednjom školom ili završenim višim i visokim obrazovanjem (koji se međusobno nisu razlikovali).

2.4. Mentalno zdravlje i dobrobit prema radnom statusu

Istraživanje je pokazalo kako postoji razlika prema radnom statusu za sve ispitivane aspekte. Tako skupina zaposlenih procjenjuje svoje pozitivno mentalno zdravlje boljim od radno neaktivnih (nezaposleni, učenici/studenti) i umirovljenika, dok

³ Štimac Grbić, D. (2022). Zašto je duševno zdravlje vodeći izazov zdravlja u Hrvatskoj danas?. *Epoha zdravlja: glasilo Hrvatske mreže zdravih gradova*, 15(1), 4-6.;

umirovljenici postižu najniže vrijednosti za ukupno mentalno zdravlje. Slični podaci odnose se i na emocionalnu i socijalnu dobrobit gdje zaposleni sudionici procjenjuju veću emocionalnu i socijalnu dobrobit od radno neaktivnih i umirovljenika. Najmanju psihološku dobrobit procjenjuju radno neaktivni sudionici.

2.7. Mentalno zdravlje i dobrobit prema bračnom statusu

Statistički značajna razlika nije utvrđena prema bračnom statusu u ukupnom mentalnom zdravlju, niti u emocionalnoj i socijalnoj dobrobiti. Jedina razlika utvrđena je kod psihološke dobrobiti sudionika, pri čemu veću psihološku dobrobit imaju sudionici koji nisu u braku.

2.8. Mentalno zdravlje i dobrobit prema vrsti invaliditeta

Lošije mentalno zdravlje i manju socijalnu dobrobit imaju osobe sa senzornim i tjelesnim oštećenjima, u odnosu na one s ostalim oštećenjima. Nije utvrđena značajna razlika u emocionalnoj i psihološkoj dobrobiti prema vrsti invaliditeta.

2.9. Povezanost aspekata mentalnog zdravlja i zadovoljstvo skrbi

Zadovoljstvo sa skrbi koju pruža Grad Zagreb značajno je pozitivno povezano sa svim aspektima mentalnog zdravlja, pri čemu su sudionici koji imaju više ukupno mentalno zdravlje te emocionalnu, socijalnu i psihološku dobrobiti zadovoljniji sa skrbi koju pruža Grad Zagreb.

Sudionici koji su svoju socijalnu dobrobit procijenili nižom, razlikuju se po određenim obilježjima od skupine koji su svoju socijalnu dobrobit procijenili višom. **U skupini s niskom socijalnom dobrobiti je značajno više žena (33,9 %), značajno više umirovljenika (41,1 %), manje je sudionika članova neke udruge (19,6 %), više sudionika treba medicinsku pomoć (46,7 %) te više sudionika navodi da su bili diskriminirani (35,2 %) u odnosu na sudionike s višom socijalnom dobrobiti.**

3. Zaključci i prijedlozi

Iako rezultati ovoga istraživanja ukazuju na potrebu daljnjih istraživanja i traženja odgovora na niz otvorenih pitanja i izazova, prije svega će poslužiti kao orijentir za kreiranje novih i unaprjeđenje postojećih mjera i aktivnosti u provedbi Zagrebačke strategije.

Poboljšanje materijalnog položaja osoba s invaliditetom i njihovih obitelji, osobito onih s prihodima ispod linije siromaštva i prosječnog dohotka, ostaje i nadalje u fokusu socijalne politike Grada Zagreba, osobito kroz razvoj različitih usluga u području socijalne skrbi, zdravstva, odgoja i obrazovanja, kulture, zapošljavanja, prometa, stanovanja i dr.

S obzirom na to, da je istraživanje provedeno prije primjene Zakona o inkluzivnom dodatku kojim se povećavaju naknade i obuhvat korisnika, može se pretpostaviti da će uz to, dodatne novčane naknade i daljnji razvoj mreže usluga koje osigurava Grad Zagreb značajnije poboljšati materijalni položaj i sigurnost osoba s invaliditetom.

Ovo istraživanje je pokazalo, da zaposleni ispitanici iskazuju veće zadovoljstvo u svim aspektima kvalitete života i dimenzijama svoga mentalnoga zdravlja, u odnosu na radno neaktivne ispitanike. Uključenost osoba s invaliditetom u svijet rada najsnažnija je obrana od siromaštva i socijalne isključenosti. Stabilnost i održivost radnog mjesta, mogućnost razvoja i napredovanja u radnom procesu, zdravo i sigurno radno okruženje izravno su povezani sa razinom ukupnog zadovoljstva osobe s invaliditetom. Aktivnosti Grada Zagreba usmjerene su na povećanje zaposlenosti osoba s invaliditetom, prije svega unutar Gradske uprave, gradskih ustanova i tvrtki, ali i kroz sufinanciranje programa obrtnika i poduzetnika. U tijeku su pripreme za osiguranje sveobuhvatne podrške za razvoj društvenog poduzetništva i drugih oblika rada u kojima su značajno uključene i osobe s invaliditetom. Započet je proces transformacije Ustanove za zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom URIHO i osigurana su veća sredstva za materijalna prava radnika među kojima je više od polovice s invaliditetom. Predviđena ulaganja u djelatnost Ustanove u području zelene tranzicije i kružne ekonomije rezultirat će i povećanjem zaposlenosti osoba s invaliditetom. Iako je URIHO po statusu zaštitna radionica, u svom je djelovanju orijentiran na otvoreno tržište i time omogućava lakši prelazak svojih zaposlenika na otvoreno tržište rada.

Za bolji položaj i konkurentnost na tržištu rada, osobito su važne stipendije koje Grad Zagreb osigurava za učenike i studente s invaliditetom. Protekle tri godine povećan je iznos stipendija te obuhvat za 35 %.

Istraživanje je ukazalo i na potrebu cjelovitog pristupa području pristupačnosti i

mobilnosti, kako gradske infrastrukture i javnih površina, tako i stanovanja. Temeljem najčešćih odgovora ispitanika u ovom području ističe se potreba intenziviranja aktivnosti koje se već provode: dodatnog opremanja semafora zvučnom signalizacijom, ugradnja taktilnih staza za slijepa i slabovidne osobe, upuštanje rubnjaka i prilagodba nogostupa, kolnika i rubnjaka, ugradnja ili sanacija postojećih dizala ili rampi kako bi osobe s invaliditetom mogle pristupiti svim sadržajima. Isticali su i potrebu sustavnog rada na informacijsko-komunikacijskoj i digitalnoj pristupačnosti u svim sferama gradskog života. Osobito su naglašavali i dalje prisutne probleme s korištenjem javnog prijevoza zbog nepristupačnosti, ali i zbog izostanka podrške drugih osoba. Ovi prijedlozi su podudarni s planovima Grada Zagreba u području pristupačnosti i dostupnosti prometa.

Obnova tramvajskog i autobusnog kapaciteta ide u smjeru osiguranja pristupačnosti jer se nabavljaju niskopodna vozila s ugrađenim rampama. U tijeku su aktivnosti za obnovu kapaciteta specijaliziranog prijevoza osoba u invalidskim kolicima, do kraja 2024. godine u prometu se očekuje deset novih kombi-vozila, a početkom slijedeće godine još četiri.

Zagrebački električni tramvaj (ZET) u cilju pravovremenog informiranja korisnika, u suradnji s nadležnim uredima sudjeluje u integriranju podataka o javnom prijevozu u zajednički digitalni sustav kroz Pristupačni Zagreb i druge aplikacije. Iako se edukacija vozača o problemima i potrebama osoba s invaliditetom provodi kontinuirano, naglašavanje ispitanika o poteškoćama u komunikaciji s njima, ukazuje na važnost češćih ciljanih edukacija.

Dodjelom vlastitih stanova na korištenje osobama s invaliditetom, Grad Zagreb tako provodi principe neovisnog življenja osoba s invaliditetom i prevenira ulazak u neki institucionalni oblik skrbi. Promjenom odluka koje reguliraju područje socijalnog stanovanja učinjeni su pomaci i u području priuštivog stanovanja kroz uvođenje mogućnosti grupnog najma stana za više osoba s invaliditetom koji će tako moći zajednički organizirati podršku osobne asistencije. U planiranju projekata izgradnje stanova za najam, predviđaju se i tako dizajnirani stanovi.

Rezultati istraživanja pokazuju da su ispitanici u visokom stupnju nezadovoljni kvalitetom svoga životnoga prostora, zbog nepristupačnosti, vlage i drugih nepovoljnih uvjeta. Grad Zagreb posljednjih godina osigurava energetske pakete za manji broj korisnika. U razvoju postojećih projekata energetske učinkovitosti, trebat će se planirati i aktivnosti za cjelokupno poboljšanje stanovanja osoba s invaliditetom, prije svega kroz sredstva EU.

U cjelini rezultati istraživanja ukazuju na socijalnu isključenost osoba s invaliditetom, osobito u području kulturnih, edukativnih i drugih društvenih sadržaja, stoga su to pitanja koja zahtijevaju dodatna ispitivanja. Moglo bi se zaključiti da su osobe s invaliditetom očekivano najviše orijentirane na svoj obiteljski i prijateljski krug, ali

upitni su razlozi nekorisćenja javnih sadržaja koji su namijenjeni svim građanima. Iako su u visokom stupnju iskazali zadovoljstvo svojom kvalitetom života i mentalnim zdravljem, osobitu pozornost treba dati nekim odgovorima koji se odnose na mentalno zdravlje i ukazuju na visoki postotak ispitanika koji ne vide životni smisao, dok istovremeno u velikom postotku navode da su općenito zainteresirani za život. Također, dublju uzročno-posljedičnu analizu zahtjeva podatak da žene iskazuju manje zadovoljstvo svojim mentalnim zdravljem od muškaraca. Veliki postotak osoba s invaliditetom ističe svoje iskustvo diskriminacije što nas na neki način vraća na strategiju promoviranja i zaštite svih ljudskih prava osoba s invaliditetom, posebno određenih dijelova koji su izloženi prilikama višestruke diskriminacije i kršenja njihovih prava, kao što su žene, starije osobe s invaliditetom i osobe s teškim stupnjem invaliditeta koji su i u ovom istraživanju iskazivali manje zadovoljstvo svojim mentalnim zdravljem i kvalitetom života.

Stalna i sveobuhvatna senzibilizacija stručne i šire javnosti o potrebama i pravima osoba s invaliditetom, kao i sustavna psihosocijalna podrška i osnaživanje osoba s invaliditetom za život u zajednici, preduvjeti su za uspješno provođenje svih mjera i aktivnosti Zagrebačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom.

Grad Zagreb će i nadalje provoditi sveobuhvatne politike usmjerene na poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom, s ciljem osiguravanja pune socijalne sigurnosti, uvjeta za neovisno življenje i aktivno uključivanje u zajednicu.

Istraživački tim:

Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom

izv. prof. dr. sc. Marko Buljevac / Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

prof. dr. sc. Gorka Vuletić / Filozofski fakultet u Osijeku

Zagreb, srpanj 2024.